

4. Бодров В.Г. Інноваційно-інвестиційна модель сталого розвитку національної економіки: [Навчально-методичні матеріали] / В.Г. Бодров, В.О. Гусев, В.Ф. Матриненко. – К. : НАДУ, 2009. – 60 с.

5. Артеменко О.О. Основні напрями реалізації інноваційних технологічних рішень у рослинництві / О.О. Артеменко // Науковий вісник. – Том 16. – № 1.

6. Федоренко В.Г. Основи інвестиційно-інноваційної діяльності: [Навчальний посібник] /За наук. ред. В.Г.Федоренко. – К.: Алерта, 2004. –431 с.

СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЦУКРОБУРЯКОВОГО ВИРОБНИЦТВА

***ЯРОВА В.В., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
РУДИЧЕНКО А.С., АСПИРАНТКА,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. В.В. ДОКУЧАЄВА***

Найбільш важливими принципами економічного аналізу, що відображають циклічну динаміку, є принцип динамізму, який дозволяє всі явища і процеси господарської діяльності, розглядати у динаміці, і принцип співставності даних. В економічному аналізі співставність даних виступає у якості аналітичного прийому при дослідженні рядів динаміки.

На світовому ринку цукру відбуваються суттєві зміни. Значний дефіцит продукту в країнах ЄС, який оцінювався у 2016-2017 маркетинговому році у 6,5 млн. тонн змінився на його профіцит. Надлишок цукру у світі у 2017-2018 маркетинговому році може становити +9,8 млн. тонн, а світове виробництво оцінюється на рівні 193,5 млн. тонн. Суттєвим додатковим фактором загострення конкуренції є лібералізація цукрового ринку в країнах ЄС з 1 жовтня 2017 р., яка відмінила квоти, мінімальні ціни, шльги виробникам та інші державні регулятори. Країни ЄС наростили свій експортний потенціал, який впливатиме на ринок України [1].

Обсяги виробництва цукрового буряку (фабричного) скоротилися порівняно з 1990 р. у 3,2 рази. Найбільшими його виробниками у 2016 р. були Вінницька (2639 тис. тонн), Полтавська (2090 тис. тонн) і Хмельницька (1586 тис. тонн) області. Галузь буряківництва в Україні не оминули негативні моменти затяжної економічної кризи. Господарствами України у 2016 р. було зібрано 14011 тис. тонн коренеплодів цукрових буряків (фабричних). Це

приблизно дорівнює рівню виробництва буряків 1940 р. (13052 тис. тонн), 1950 р. (13925 тис. тонн), 2000 р. (13199 тис. тонн), 2005 р. (15468 тис. тонн), 2010 р. (13749 тис. тонн).

Будучи інтенсивною галуззю, буряківництво в Україні забезпечує концентрацію капіталу на одиницю площі. Проте у галузі не відпрацьовані чіткі взаємовідносини виробників цукросировини і цукрових заводів, існують давальники схеми та інші відхилення від еквівалентних розрахунків. Цукрові заводи демонтуються, ліквідуються на металобрухт, внаслідок чого порушується баланс між можливостями сировинних зон і переробними потужностями.

Цукровий буряк (фабричний) можна віднести до найбільш рентабельних видів продукції. У 2016 р. із рівнем дохідності 24,3 % він посідав третє місце у рейтингу культур (після соняшнику і зерна). За 2000-2016 рр. найвищий рівень рентабельності було досягнуто у 2011 р., коли на 1 грн. виробничих витрат від реалізації цукрових буряків було отримано 36 копійок чистого прибутку.

Відбуваються суттєві зміни у розмірі посівів цукрових буряків. У 2016 р. під посіви цукрових буряків в Україні було відведено 292 тис. га. Таких площ в Україні не було зафіксовано у жодному році, починаючи з 1940 р. Порівняно з 1990 р. коли під посіви цукрових буряків в Україні відводилося 1607 тис. га нинішні розміри посівних площ є меншими у 5,5 рази. Значних змін зазнала частка посівів цукрових буряків у загальній посівній площі сільськогосподарських культур. Так, у 1990 р. на долю посівів цукрових буряків припадало 5 % загальної посівної площі. Нині їх частка становить 1 %. Паралельно з цим відбувається зростання посівних площ соняшнику, розміри яких у 2016 р. становили 6073 тис. га, що у 3,7 рази більше 1990 р.

Екстенсивне землекористування та неконтрольоване сільськогосподарське навантаження на ґрунтовий покрив призвели до деградації земельних ресурсів. Сінченко В.М., Пиркін В.І. вказують на те, що «в Україні зростають темпи деградації ґрунтів – це зменшення запасів гумусу і поживних елементів, ерозія, підкислення, засолення, осолонцювання та інші процеси. Основні причини деградації: дефіцит органічних і мінеральних добрив, недостатня зацікавленість виробників у збереженні і відтворенні ґрунтової родючості» [3].

Позитивним моментом є поліпшення показників урожайності коренеплодів, їх цукристості і збору цукру. Так, у 2016 р. середня урожайність цукрових буряків (фабричних) була найвищою за період з 1990 р. і становила 482 ц/га (більше 1 2,3 рази). Виробництво цукру на 1 га за 1990-2016 рр. зросло з 2,38 тонн до 7 тонн (майже у 3 рази).

Резервами збільшення валових зборів коренеплодів, поліпшення їх якості (цукристості) є впровадження високоефективних технологічних процесів та технологій, які об'єднують нбайновіщі досягнення селекції, насінництва, агротехніки, способи сортової агротехніки, органічного землеробства та високопродуктивний комплекс машин.

Стабілізації вітчизняного виробництва цукрових буряків і цукру сприятимуть такі заходи: переоснащення цукрових заводів відповідно до вимог і стандартів країн ЄС; забезпечення доступу сільсько-господарських підприємств до пільгового кредитування; поліпшення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств для залучення приватних інвесторів до виділення коштів на реконструкцію і модернізацію виробництва цукрових буряків; диверсифікація галузі.

Література.

1. Бондар В.С. Лібералізація ринку цукру в країнах ЄС – як виклик цукровиробникам України. Цукрові буряки. 2018. №1 (117). С. 8-10.
2. Проект держрегулювання цукрової галузі України в період з 1 вересня 2016 року по 21 вересня 2017 року. Вісник цукровиків України. URL: http://sugar-journal.com.ua/custom/files/Vestnik_ua/2015/10/3-5.pdf.
3. Сінченко В.М., Пирків В.І. Стратегія розвитку галузі буряківництва в Україні. Цукрові буряки. 2018. №1(117). С. 4-7.
4. Цукробурякове виробництво України: проблеми відродження, перспективи розвитку: [монографія] / [Саблук П. Т., Коденська М. Ю., Власов В. І. та ін.]; за ред. П. Т. Саблука, М. Ю. Коденської. Київ: ННЦ ІАЕ, 2007. 390 с.
- 5 Горкавий В.К., Ментей О.С., Ярова В.В. Аграрна статистика: навч. посібник / Харк. нац. аграр.ун-т ім. В.В. Докучасва. Харків, 2014. 297 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

**ЮРЧЕНКО Т.В., АСПІРАНТ*,
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

З метою одержання деталізованої інформації про кількісний та якісний стан земельних ресурсів для цілей управління важливого значення набуває організація їх аналітичного обліку.

---

* Науковий керівник – Мельничук В.В., к.е.н., доцент